

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2023. № 11.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.11.83>

УДК: 336.1

*Є. Ю. Руденко,
аспірант кафедри фінансових технологій і підприємництва,
Сумський державний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3185-7213>*

СУТНІСТЬ БОРГОВОЇ БЕЗПЕКИ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

*Y. Rudenko,
Postgraduate student of the Department of Financial Technologies and
Entrepreneurship, Sumy State University*

THE ESSENCE OF DEBT SECURITY IN THE SYSTEM OF FINANCIAL SECURITY OF THE STATE

У статті досліджено теоретичне підґрунтя боргової безпеки держави, як однієї з підсистем фінансової безпеки держави. Встановлено, що при зниженні рівня безпеки відбувається падіння темпів економічного зростання, зменшення притоку капіталу, падіння фінансової стійкості держави, виникає загроза втрати державного суверенітету. Визначено ключові фактори, що впливають на рівень боргової безпеки держави.

Проведено дослідження наукового інтересу через платформи Google за пошуковими запитами: «фінансова безпека», «боргова безпека» та «борг». Встановлено залежність між виникненням криз та зацікавленістю до вище зазначених пошукових запитів.

Досліджено теоретичне розуміння поняття боргова безпека науковців та практиків, виділено ключові тези: належність категорії, в якості складової, до фінансової безпеки держави, стан за якого відбувається стабільний економічний розвиток та підтримується належний рівень

платоспроможності та кредитного рейтингу. Також наведено власне визначення поняття, що поєднує та доповнює в собі вище зазначені тези.

Визначено місце досліджуваної категорії в загальній структурі фінансової безпеки, яка є частиною більш широкої категорії – економічної безпеки, яка в свою чергу на ряду з соціальною, політичною, демографічною безпекою та іншими складовими утворюють загальну систему національної безпеки, що діє в контексті забезпечення національних інтересів держави.

Сформовано систему забезпечення боргової безпеки яка ґрунтується на об'єктах боргової системи та суб'єктах на яких покладається роль щодо забезпечення. Також взято до уваги підсистеми: правова, врегулювання боргу, та підсистема ринку капіталу розміщення та ведення торгів державними цінними паперами, що доповнюють систему для реалізації завдань що покладаються на досліджувану категорію.

The article examines the theoretical basis of the debt security of the State as one of the subsystems of the financial security of the State. It is established that a decrease in the level of the studied category leads to a decline in economic growth, a decrease in capital inflows, a decline in the financial stability of the State, and a threat of loss of State sovereignty. The key factors that influence the level of the studied indicator are identified.

A study of the interest of scientists and users of the Google platform by search queries was conducted: "financial security", "debt security" and "debt". The relationship between the occurrence of crises and interest in the above search queries is established.

The author examines the theoretical understanding of the concept of debt security by other scholars and the State, and highlights the key theses: the category's belonging as a component of financial security, the condition in which there is stable economic development and an appropriate level of solvency and credit rating is maintained. It is determined that a drop in the level of debt security can lead to a loss of state sovereignty. The author also provides her own definition of the concept, which combines and complements the above theses.

The place of the studied category in the general structure of financial security is determined, which is part of a broader category – economic security, which, in turn, along with social, political, demographic security and other components, form a general system of national security that operates in the context of ensuring the national interests of the state.

A system for ensuring debt security is formed based on the objects of the debt system and the entities that are responsible for ensuring it. The author also takes into account the following subsystems: legal, debt settlement, and the capital market

subsystem for placement and trading of government securities, which complement the system to implement the tasks assigned to the category under study.

Ключові слова: *Боргова безпека держави, Фінансова безпека держава, «Інтерес» до запиту фінансова безпека, Система забезпечення боргової безпеки України, Місце боргової безпеки в системі національних інтересів держави.*

Keywords: *Debt security of the state, Financial security of the state, "Interest" to request financial security, System of providing debt security of Ukraine, Place of debt security in the system of national interests of the state.*

Постановка проблеми. Важливе місце в діяльності держави займає економіка, яка являє собою сукупність усіх благ які використовуються для задоволення основних потреб держави та суспільства. Таким чином захищеність та безпека даної сфери є пріоритетним завданням сучасної держави. Ефективне функціонування економіки неможливо забезпечити без безпеки фінансової системи яка забезпечує акумулювання та розподіл ресурсів між суб'єктами що їх потребують. Попри це зазвичай держава потребує залучення додаткових ресурсів за рахунок запозичень з різноманітних цілей: економічний розвиток, соціальна підтримка громадян, забезпечення безпеки й оборони, тощо. Зростання боргового навантаження та нестійка економічна ситуація в світі потребують глибокого дослідження поняття боргової безпеки, що дозволить ефективніше виявляти та вирішувати існуючі та потенційні проблеми та підвищити загальний рівень фінансової безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фінансової безпеки держави є одним з центральних понять в сучасній економічній літературі оскільки остання є ключовою категорією без якої неможливе функціонування економіки та взагалі забезпечення національних інтересів. В ході своїх досліджень науковці приділяють значну увагу борговій безпеці, її об'єктам та суб'єктам, системі забезпечення. До таких авторів належать: Новосьолова О.С., Богдан Т.П., Чуй І., Мицак О., Котіна Г.М., Степура М.М., Кондро П.В. Селіверстова І.О., Лашенко О.Ю., Шапошнікова С.І.. Не останню роль в

дослідженні відіграє держава розвиваючи методологію оцінки економічної безпеки України та її складових.

Постановка завдання. Розвиток категорії боргова безпека її подальше дослідження, встановлення ієрархічної структури та визначення місця досліджуваної категорії в загальній структурі національних інтересів. Розроблення системи забезпечення боргової безпеки держави.

Виклад основного матеріалу. Протягом останніх десятиліть спостерігалися значні та важливі зміни в міжнародній фінансовій системі. На сучасному етапі майже не існує тих країн, які б не залучали кредитних ресурсів. Залучення країною боргових коштів виникає через недостатність власних фінансових ресурсів, необхідних для покриття дефіциту державного бюджету, реалізації державних програм та різноманітних проектів, підтримки внутрішньої валюти та інших потреб. Інакше кажучи, ефективне використання позикових коштів є важливим чинником для стабілізації та зростання економіки.

За період від проголошення незалежності Української держави до теперішнього часу, країна стикнулася з фінансово-економічними проблемами, спричинених кризами фінансового та політичного характеру.

Зниження рівня боргової безпеки та неефективна боргова політика на сучасному етапі під впливом складної військово-політичної ситуації, може призвести до падіння темпів економічного зростання, зменшення притоку капіталу, падіння фінансової стійкості держави, та є загрозою втрати державного суверенітету. Цим самим виносячи на передній план та підтверджуючи актуальність боргової безпеки.

Основними факторами, що впливають на боргову безпеку та її рівень є наступні категорії.

1. Рівень державного боргу є одним з основних факторів, що впливають на боргову безпеку, та є індикатором при зростанні якого збільшується тиск на бюджет та фінансову стійкість. Також важливо звертати увагу на швидкість зростання боргу, надмірне нарощення боргу може бути знаком нестійкості та падіння рівня боргової безпеки

2. Структура боргу також важлива, так накопичення внутрішнього боргу зазвичай вважається менш ризикованим в порівнянні з зовнішніми запозиченнями, що пояснюється більшою можливістю впливу держави на внутрішні фінансові умови.

3. Стан економіки, її здатність генерувати капітал та доходи, що є необхідним для обслуговування боргу та зростання ВВП.

4. Кредитний рейтинг є показником, що визначає можливість держави залучати фінансові ресурси та умовно відображає кредитоспроможність держави. Так високий рівень показника дозволяє залучати ресурси за більш вигідними умовами.

5. Державна політика управління боргом, містить в собі діяльність, щодо моніторингу та протидію ризикам, планування боргових зобов'язань, вибір джерел фінансування та їх ефективне використання, тощо, що є ключовим елементом, що сприяє борговій безпеці.

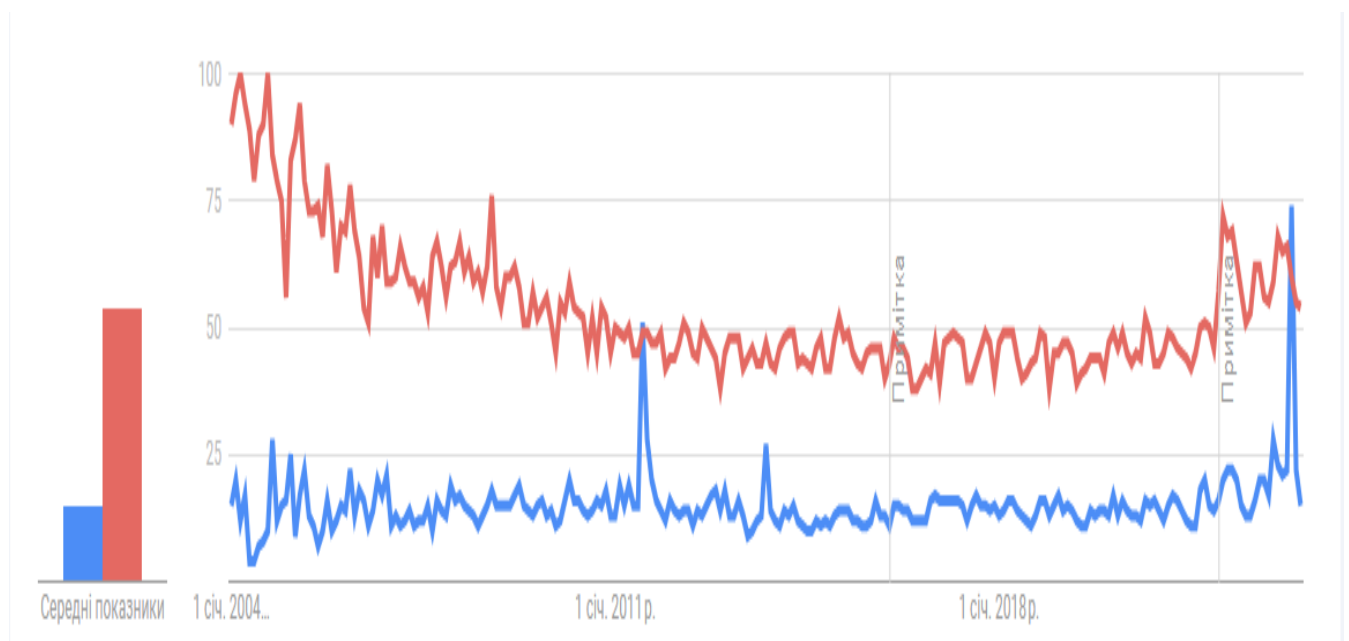

Рисунок 1. Аналітика «інтересу» до запиту фінансова безпека (червона лінія) та боргова безпека (синя лінія)

Джерело: розроблено автором на основі [1]

Для поглибленого дослідження проблематики було проведено аналіз інтересу з часом у користувачів та науковців, що вивчають питання боргової безпеки та переглядають публікації та новини з-за використання пошукової

системи Google з-за допомоги інструменту Google Trends. Відповідно до графіка прослідковується зацікавленість користувачів в світі поняттям фінансової та боргової безпеки. Оскільки фінансова безпека є більш ширшою категорією то і зацікавленість більша, попри це з початку 2023 року боргова безпека вийшла на перший план пошукових запитів в багатьох країнах світу на фоні зростання кількості новин про можливість фінансово-економічної рецесії в світі [3]. Важливо зазначити інтерес до поняття «борг», так користувачі Google проявляють зацікавленість в 20-30 разів вищу до даного поняття ніж до зазначених на малюнку, що підкреслює актуальність та необхідність дослідження обраної тематики.

Першочерговим етапом є розкриття сутності боргової безпеки, що передбачаю проведення аналізу теоретичного підґрунтя та узагальнення підходів авторів до визначення поняття.

Дослідження різних підходів проводиться як окремо взятими авторами (Т. Богдан, М. Кубай, А. Кулінська тощо) так і на рівні держави, а саме в методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. Так держава розуміє боргову безпеку, як рівень внутрішньої та зовнішньої заборгованості з урахуванням вартості її обслуговування та ефективності використання внутрішніх та зовнішніх запозичень, а також оптимального співвідношення між ними, достатній для вирішення нагальних соціально-економічних потреб, що не загрожує втратою суверенітету та руйнуванням вітчизняної фінансової системи [9].

Схожого висновку доходить О. Новосьолова трактуючи поняття в дещо вужчому ключі та резюмуючи боргову безпеку як певний рівень державної заборгованості, співвідношення її складових, вартості обслуговування та обсягів погашення, який дає змогу уникнути виникнення дисбалансів у системі державних фінансів та забезпечити сталий економічний розвиток країни [8 с. 124] та група авторів Г. Котіна, М. Степура, П. Кондро визначаючи боргової безпеки – як відповідний рівень боргової незалежності, стабільності та платоспроможності країни в умовах впливу на неї ризикових дестабілізуючих факторів державного боргу, іншими словами, рівень внутрішньої та зовнішньої заборгованості держави, за якого уряд здатний своєчасно та повністю

виконувати взяті на себе боргові зобов'язання, забезпечувати стійкий економічний розвиток [4 с. 11].

Т. Богдан у своїй роботі визначаючи що боргова безпека можлива лише при досягненню певного рівня державного та зовнішнього сукупного боргу, співвідношення між структурними складовими боргу, вартості обслуговування боргу та цільової спрямованості коштів, які забезпечують вирішення запозичених нагальних соціально-економічних потреб держави і не створюють загроз для стабільності вітчизняної фінансової системи та поступального розвитку економіки країни [2 с.9]. Таким чином визначаючи боргову безпеку як важливий елемент дотримання відповідного рівня якого є рушієм для розвитку економіки.

В трактуванні І. Чуй, О. Мицак також розкривається один з важливих факторів впливу на боргову безпеку, а саме кредитний рейтинг, так під борговою безпекою розуміється дотримання безпечного рівня державної заборгованості, на основі якого буде формуватися стійкість фінансової системи країни до внутрішніх та зовнішніх загроз, економіки держави з підтриманням належного рівня незалежності платоспроможності та кредитного рейтингу держави [13 с.41].

І. Селіверстова, О. Лащенко, С. Шапошнікова додають структурованості борговій безпеці резюмуючи її, як складову частину фінансової безпеки держави, яка є певним рівнем державної внутрішньої та зовнішньої заборгованості з урахуванням вартості її обслуговування й ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень та оптимального відношення між ними, достатнім для вирішення соціально-економічних потреб, який дає змогу зберегти стійкість фінансової системи країни до внутрішніх і зовнішніх загроз, забезпечити відносну незалежність держави, зберігаючи економічну можливість країни здійснювати виплати на погашення основної суми та відсотків без загрози втратити суверенітет, підтримуючи належний рівень платоспроможності та кредитного рейтингу [11].

Також боргову безпеку розглядають під кутом національних інтересів та національної безпеки. Н. Кравчук розглядає сутність додаючи в визначення місце яке посідає поняття та визначаючи його як елемент національних інтересів, який доцільно розглядати з точки зору комплексного підходу як

підсистему у складній, багаторівневій системі фінансово-економічної безпеки. Під борговою безпекою держави розуміється певний критичний рівень державної заборгованості, який дає змогу зберегти стійкість фінансової системи країни до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечити певний рівень відносної незалежності держави, зберігаючи економічну можливість країни здійснювати виплати на погашення основної суми та відсотків, підтримуючи належний рівень платоспроможності та кредитного рейтингу [5 с.74-75]. М. Кубай має схожий спосіб викладення інформації спочатку розкриваючи місце безпеки в загальній структурі та розкриваючи сутність як однієї з складових частин національної безпеки, на основі якої повинна забезпечуватися стійкість до зовнішніх та внутрішніх загроз, а також стійке економічне зростання, захист економічних інтересів держави для задоволення потреб громадян, суспільства та держави загалом. Певний рівень державної заборгованості, який дає змогу зберегти стійкість фінансової системи країни до внутрішніх та зовнішніх загроз та забезпечити економічну незалежність держави, підтримуючи належний рівень платоспроможності та кредитного рейтингу держави [6 с. 41].

А. Кулінська дещо змінює підхід охоплюючи не тільки категорію безпека, національна безпека, а й частину національних інтересів, тобто виділяючи боргову безпеку як життєво важливу цінність для України та її народу та тлумачить поняття наступним чином: Елемент національних інтересів доцільно розглядати з точки зору комплексного підходу як підсистему в багаторівневій системі фінансово-економічної безпеки держави. З альтернативних поглядів на цю проблему урахуванням під борговою безпекою держави треба розуміти певний критичний рівень державної заборгованості, який дає змогу зберегти стійкість фінансової системи країни до внутрішніх або зовнішніх загроз, забезпечити певний рівень незалежності держави, зберігаючи економічну можливість здійснювати самостійно виплати за обов'язками, підтримуючи належний рівень платоспроможності та кредитного рейтингу [7 с.94].

Зробивши підсумки можна об'єднати думки науковці в тези:

Так Н.Кравчук, М. Кубай, А. Кулінська та група авторів з І. Селіверстова, О. Лашенко, С. Шапошнікова трактуючи поняття визначають місце безпеки в загальній структурі. Боргова безпека є частиною фінансової безпеки яка в свою

чергу, ґрунтуючись на вітчизняному законодавстві, входить до економічної безпеки держави.

Т.Богдан, О.Новосьолова, М.Кубай Г. Котіна, М. Степура, П. Кондро констатують, що досягнення боргової безпеки це той стан за якого відбувається стабільний економічний розвиток та підтримується належний рівень платоспроможності та кредитного рейтингу.

Відповідно до трактування С. Юрія, В. Федосова. та на основі методичних рекомендацій розроблених Міністерством економічного розвитку і торгівлі України визначається, що падіння рівня та існування загрози для боргової безпеки здатна знищити всю фінансову систему та спричинити втрату державного суверенітету або змусить державу оголосити суверенний дефолт (О. Барановський).

Акумулювавши інформації, щодо визначення місця, ролі, ключових показників, які формують поняття боргової безпеки доцільно навести власне твердження. Так боргова безпека держави – це складова фінансової безпеки, що характеризує стан, в якому рівень державного внутрішнього та зовнішнього боргу, його структура, вартість обслуговування є оптимальними для забезпечення стійкості до внутрішніх і зовнішніх загроз фінансової системи країни, підтримці економічної незалежності та кредитного рейтингу, та не загрожує втратою суверенітету.

Боргова безпека посідає місце в структурі забезпечення саме фінансової безпеки (рисунок 2). Відповідно до Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, фінансова безпека в свою чергу є однією з головних компонент економічної безпеки, оскільки на практиці вирішення будь-яких завдань, що стоять або можуть виникнути перед державою неможливо без фінансової системи та її стабільності, а нехтування її безпекою призводить до катастрофічних наслідків та може призвести до занепаду економіки та взагалі втрати суверенітету.

Економічна безпека входить в систему національної безпеки, оскільки економіка виступає інструментом реалізації діяльності держави, забезпечуючи широкий ряд потреб населення та самої країни виступаючи механізмом створення та споживання благ.

Національні інтереси складають основу цінностей як Українського народу та державної влади, забезпечуючи визначальні потреби держави та її суб'єктів, а також є основою для гарантування державного суверенітету та забезпечення прогресивного розвитку України [10].

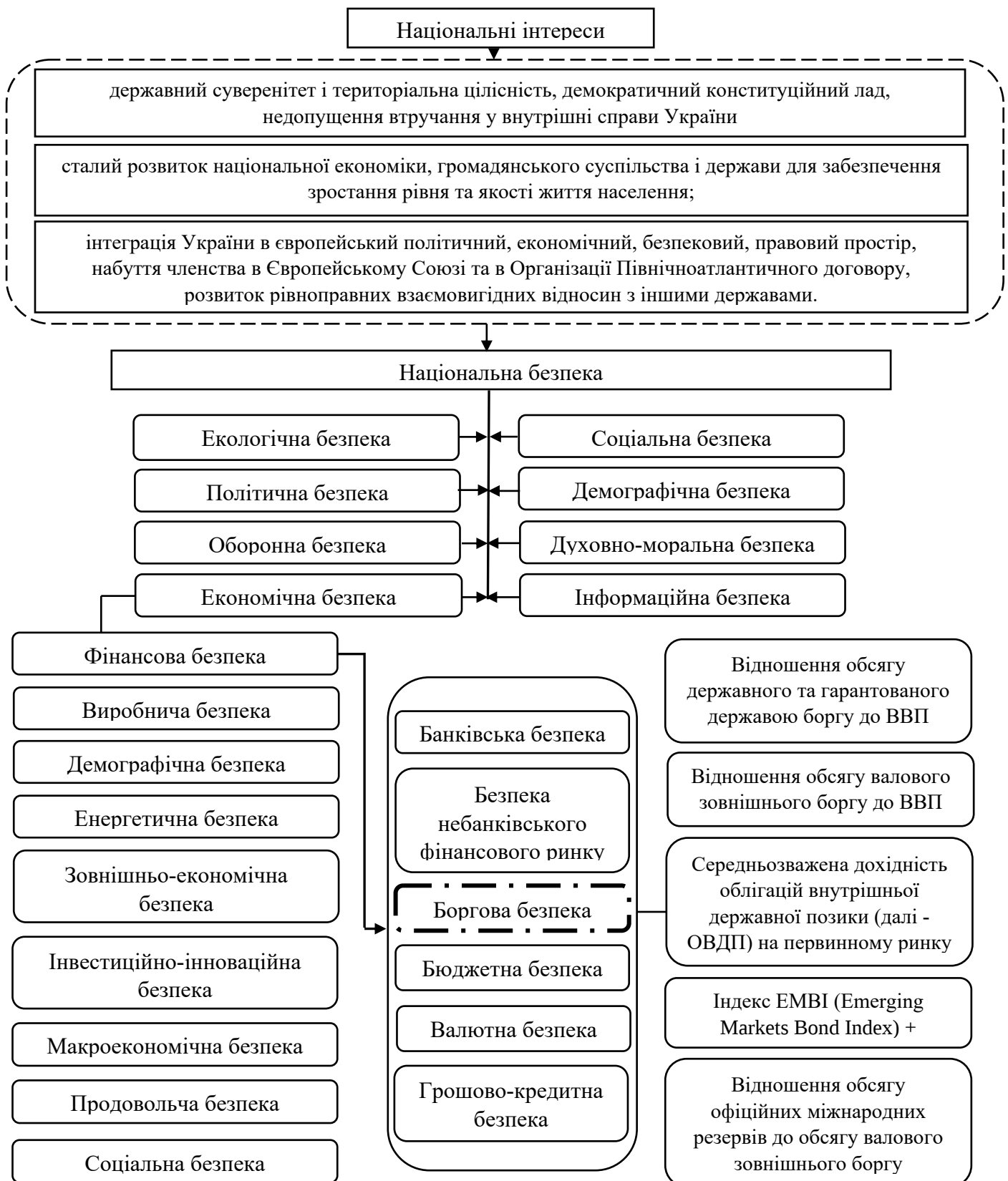

Рисунок 2. Місце боргової безпеки держави в структурі національних інтересів та національної безпеки держави

Джерело: розроблено автором на основі [9,12]

Розуміючи важливість та критичність боргової досліджуваної категорії в системі забезпечення як економічної безпеки зокрема, так і національних інтересів в цілому слід розглянути механізм забезпечення боргової безпеки. Та першочергово слід виділити об'єкти та суб'єкти які залучені в системі забезпечення боргової безпеки.

Суб'єктами виступає: держава, через уповноважені органи на яких в рівній мірі покладено обов'язок, щодо забезпечення боргової безпеки в межах їх ролей та функцій. До таких суб'єктів відносяться: Президент України; Верховна Рада України; Кабінет Міністрів України; Рада національної безпеки і оборони України; Міністерство фінансів України; Національний банк України; Державне казначейств.

Спочатку слід виділити державні органи, що відіграють безпосередню роль в формуванні та реалізації боргової політики.

1. Міністерство фінансів: Відповідає за розробку та виконання бюджету, управління державним боргом, реалізацію облігацій та використання усіх наявних механізмів для забезпечення боргової безпеки.

2. Національний банк. має важливу роль у встановленні грошової політики, регулюванні процентних ставок та контролі за монетарною політикою та системою.

До суб'єктів, що задіяні в системі забезпечення слід додати інвесторів та кредиторів в особі міжнародних організацій, іноземних держав або приватних інвесторів, що надають позики та задіяні в торгах цінних паперів емітованих державою. А також фінансові та економічні радники та вчені, що надають консультації стосовно економічної політики та управління боргом.

Об'єктом дослідження є складна система взаємовідносин і взаємодій, що складаються між різними суб'єктами фінансової системи в контексті забезпечення боргової безпеки держави. Ця система включає у себе усічену мережу фінансових і економічних стосунків, які виникають між державою, фінансовими установами, інвесторами, боржниками, міжнародними організаціями та іншими учасниками фінансового ринку.

До об'єктів відносяться наступні категорії.

Рисунок 3. Система забезпечення боргової безпеки України

Джерело: створено автором на основі [12]

Державний борг є головним об'єктом, який є основним об'єктом відносин, щодо управління борговою безпекою держави. Він включає в себе різні види боргових зобов'язань, такі як державні облігації, кредити, та позики.

Бюджетна політика, зокрема фіскальна політика та бюджетне управління, грають важливу роль на розмір та структуру державного боргу. Збалансований бюджет і ефективний контроль над дефіцитом є необхідними факторами для забезпечення боргової безпеки.

Монетарна політика, яка охоплює регулювання грошової маси, встановлення процентних ставок та контроль за інфляцією, що впливає на умови отримання позик та фінансування державного боргу.

Економічна стабільність та зростання мають велике значення для зменшення потреби в новому державному боргу. Стабільний економічний розвиток допомагає збільшити доходи держави і знизити фінансовий тиск на державу та бюджет.

Міжнародні економічні відносини, такі як міжнародна є елементами впливу в першу чергу на формування та структуру зовнішнього боргу.

Фінансові ринки та інвестори в особі приватних інвесторів, міжнародних організацій і інших держави та відносини, що виникають між ними та державою при розміщенні цінних паперів та залученні ресурсів.

Необхідно також врахувати підсистеми, що є необхідними для функціонування фінансової системи та забезпечення боргової безпеки (рис 3.)

Висновки. Дослідивши теоретичне підґрунтя боргової безпеки держави можна стверджувати про її важливе місце в забезпеченні стабільності фінансової системи та збереження державного суверенітету. В ході аналізу було встановлено зростання зацікавленості до категорії серед науковців та звичайних користувачів мережі інтернет, пікові зростання запитів зазвичай фіксуються саме при фінансових кризах.

Враховуючи складну військово-політичну та фінансову ситуацію в Україні, забезпечення національних інтересів є головним пріоритетом держави.

Боргова ж безпека є одним з елементів фінансової безпеки яка в свою чергу є головним компонентом економічної безпеки яка в сукупності з інформаційною, політичною, демографічною безпекою формують єдину систему національної безпеки та інтересів держави.

Що стосується трактування поняття боргової безпеки було проаналізовано ряд вітчизняних та зарубіжних публікацій, а також розглянуто підхід держави до розуміння категорії та навести власне визначення, що чітко відображає структуру та місце поняття в загальній системі національних інтересів держави, було зроблено акцент на суверенітеті держави, цим самим продовжуючи думку І. Селіверстова, О. Лашенко, С. Шапошнікова та С. Юрія, В. Федосова. Держава також через методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України погоджується з цим, підтверджуючи важливість категорії та актуальність для подальшого теоретичного та практичного вивчення.

Кризові явища, що виникають в Україні та в світі взагалі, тісно пов'язані з фінансово-економічними відносинами, погіршуючи стан економіки та

збільшуючи боргове навантаження, що вимагає розвитку як теоретичного підґрунтя з врахуванням сучасності так і проведення аналітичних досліджень для розробки конкретних стратегій та заходів, спрямованих на підвищення рівня боргової безпеки. Детальний аналіз та вивчення теоретичний підґрунтя допомагають оцінити можливі шляхи для поліпшення ефективності управління боргами, вдосконалення бюджетної політики, та забезпечення фінансової стійкості. Що є важливим аспектом для країн, як Україна, які стикаються з кризовими явищами різного характеру для забезпечення сталого економічного зростання та підвищення загального добробуту громадян.

Література

1. Google Trends URL: <https://trends.google.com/trends/?hl=uk> (дата звернення 21.08.2023).
2. Богдан Т.П. Боргова безпека та її роль у гарантуванні фінансової стабільності. *Вісник Національного банку України*. 2012. № 4. с. 8–15.
3. Глава МВФ не виключає глобальну рецесію наступного року. Слово і діло. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/07/07/novyna/ekonomika/hlava-mvf-ne-vyklyuchaye-hlobalnu-recesiyu-nastupnoho-roku> (дата звернення 23.08.2023).
4. Котіна Г.М., Степура М.М., Кондро П.В. Боргова безпека України: оцінка, ризики та перспективи. *Схід*. 2017. № 3. С. 10–15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Skhid_2017_3_3. (дата звернення 24.08.2023).
5. Кравчук Н.Я. Колізії боргової безпеки держави: Україна в системі світових індикаторів безпеки глобального економічного простору. *Наука молода*. 2005. № 3. с. 74–82
6. Кубай М.В. Концептуальні засади дослідження боргової безпеки. *Вісник Львівської комерційної академії*. 2014. № 46. с. 38–43
7. Кулінська А.В. Систематизація підходів до оцінювання боргової безпеки та її складових елементів в Україні. *Економіка і регіон*. 2015. № 4. С. 91–95.
8. Новосьолова О.С. Боргова безпека як визначальний фактор макроекономічної стабільності держави. *Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія «Економічні науки»*. 2014. №35. с. 123–128

9. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економіки України від 29 жовтня 2013 р. № 1277 URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=ukA&tag=MetodichniRekomendatsii> (дата звернення 23.08.2023).

10. Про національну безпеку України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення 28.08.2023)

11. Селіверстова І.О., Лашенко О.Ю., Шапошнікова С.І. Боргова безпека як елемент фінансової безпеки держави. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2010. №3. URL: http://archive.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/2010_3/Laschenko_310.htm (дата звернення 24.08.2023).

12. Філатова Г.П. Боргова безпека в системі забезпечення економічної безпеки держави дис. ... д-ра екон. наук: Суми. 2021 221с.

13. Чуй І., Мицак О. Теоретичні підходи до визначення боргової безпеки. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. №. 11. с. 822–827. URL: <http://global-national.in.ua/archive/11-2016/170.pdf> (дата звернення 24.08.2023).

References

1. Google Trends (2023), available at: <https://trends.google.com/trends/?hl=uk> (Accessed 21.08.2023).

2. Bohdan, T. (2012), “Debt safety and its role in financial stability maintenance”, The Visnyk of the National Bank of Ukraine, vol. 4, pp. 8–15.

3. Word and deed (2022), “The head of the IMF does not rule out a global recession next year”, available at: <https://www.slovoidilo.ua/2022/07/07/novyna/ekonomika/hlava-mvf-ne-vyklyuchaye-hlobalnu-recesiyu-nastupnoho-roku> (Accessed 23 August 2023)

4. Kotina, G.M., Stepura, M.M. and Kondro, P.V. (2017), “Debt security of Ukraine: assessment, risks and prospects”, East, vol. 3, pp. 10-15.

5. Kravchuk, N.Ya. (2005), “Government debt security collisions: Ukraine in the system of global indicators of security of the global economic space”, Nauka moloda, vol. 3, pp. 74–82.

6. Kubai, M.V. (2014), “Conceptual Principles of Debt Security Research”, Herald of LUTE. Economic Sciences, vol. 46, pp. 38–43.
7. Kulins'ka, A.V. (2015), “Systematization of approaches to assessing debt security and its constituent elements in Ukraine”, Ekonomika i rehion, vol. 4, pp. 91–95.
8. Novosolova, O. (2014), “Debt Security as a Determining Factor of Macroeconomic Stability Of The State”, Cherkasy State Technological University: Proceedings of Scientific Works, vol. 35, no. 1, pp. 123–128.
9. Ministry of Economic Development (2013), Order “About the approval of methodical recommendations about calculation of level of economic security of Ukraine”, Available at: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-A&tag=MetodichniRekomendatsii> (Accessed 23 August 2023).
10. Verkhovna Rada of Ukraine (2018), The Law of Ukraine “About national security of Ukraine”, Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (Accessed 28 August 2023)
11. Seliverstova, I., Lashchenko, O. and Shaposhnikova, S. (2010), “Debt security as an element of the financial security of the state”, Problems of Systemic Approach in The Economy, vol 3, Available at: http://archive.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/2010_3/Laschenko_310.htm (Accessed 24 August 2023)
12. Filatova, H.P (2021). “Debt security in the system of ensuring the economic security of the state”, Abstract of Doctor of Economic Sciences. Dissertation, Sumy State University, Sumy, Ukraine.
13. Chui, I. and Mytsak, O. (2016), “Theoretical foundations for the research of state’s debt security”, Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky, vol. 11, pp. 822–827, Available at: <http://global-national.in.ua/archive/11-2016/170.pdf> (Accessed 24 August 2023).

Стаття надійшла до редакції 09.11.2023 р.